

Cultivating Our Divine Image

By: Rabbi Noah Gradofsky

Based on Rabbi Abraham Joshua Heschel, *Quest for God*¹

See also: "[Images of God in Judaism](https://e-ark.net/wp-content/uploads/2024/01/Kol-Nidre-5777-2016-Images-of-God-in-Judaism.pdf),"² my sermon for Kol Nidre night 5777/2016, and "[Cultivating Our Divine Image](https://e-ark.net/wp-content/uploads/2024/01/Yom-Kippur-Day-5777-2016-Cultivating-Our-Divine-Image.pdf),"³ my sermon for Yom Kippur day 5777/2016, both of which use many of the sources below.

Translations my own. **Literal translations indicated in bold** with additional words helpful for translation in regular type.

1. Are Images of God Permitted in Judaism?

Exodus 20:3

שמות פרק כג:

Do not make for yourself any idol nor any image of that which is in the heavens above, or that which is on the earth below, or that which is in the water below the earth. לא תעשה לך פסל וְכָל תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

Leviticus 26:1

ויקרא פרק כו:

Do not make for yourselves worthless gods, and idols and sacred pillars do not raise for yourselves, nor place carved stone in your land to prostrate upon it, for I am the LORD your God. לא תעשו לְכֶם אֱלִילִים וּפְסֵלִים וּמִצְבֵּה לֹא תִקְיִמוּ לְכֶם וְאֲבָן מְשֻׁפֵּית לֹא תִתְּנוּ בָאָרֶץ לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

Deuteronomy 4:16-18

דברים פרק ד: טו-יח

(16) Lest you stray and make for yourselves idols in any likeness, the form of male or female; (17) the form of any animal on earth, the form of any bird that flies in the sky; (18) the form of any creature that crawls on the earth, the form of any fish in the waters beneath the earth. (טו) פֶּן תִּשְׁתַּחֲוֶה וַעֲשִׂיתֶם לְכֶם פְּסֵל תְּמוּנַת כָּל סִמָּל תְּבִנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה: (יז) תְּבִנִית כָּל בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תְּבִנִית כָּל צְפוּר כָּנָף אֲשֶׁר תִּעוֹף בַּשָּׁמַיִם: (יח) תְּבִנִית כָּל רֶמֶשׂ בָּאֲדָמָה תְּבִנִית כָּל דָּגָה אֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

Numbers 33:52

במדבר פרק לג: נב

And you shall dispossess all the inhabitants of the land from before you and shall destroy all of their carved objects, i.e. idols; and all their molten images shall be destroyed, and you shall shatter all their altars. וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת כָּל יְשֵׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶתֶם אֶת כָּל מְשֻׁפֵּיתָם וְאֶת כָּל צִלְמֵי מִסְכָּתָם תִּאבְדוּ וְאֶת כָּל בַּמִּתָּם תִּשְׁמִדוּ:

Isaiah 40:18

ישעיהו פרק מ פסוק יח

To whom will you liken God, and what likeness will you compare to Him? וְאֵל מִי תִדְמִיּוּן אֶל-וַיִּמָּה דְמוּת תַּעֲרֹכוּ לוֹ:

¹ Quotations from *Quest For God* in this source sheet are from the 1987 printing by Crossroad Publishing Company, New York, pages 124-127.

² <https://e-ark.net/wp-content/uploads/2024/01/Kol-Nidre-5777-2016-Images-of-God-in-Judaism.pdf> .

³ <https://e-ark.net/wp-content/uploads/2024/01/Yom-Kippur-Day-5777-2016-Cultivating-Our-Divine-Image.pdf>.

Genesis 1:26

בראשית פרק א פסוק כו

And God said “let us make man in our **image**, in our **likeness**. And they will rule the fish of the sea, the birds of the sky, the land animals, the entire earth and all that crawl upon the earth.”
וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
כְּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׁ
עַל הָאָרֶץ:

Genesis 5:3

בראשית פרק ה פסוק ג

And Adam lived thirty and a hundred years and begat a son in his **likeness** in his **image** and called his, i.e. his son’s, name **Seth**.
וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה וַיֵּלֶד
בְּדְמוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת:

R. Heschel, Quest for God p. 124

The symbol of God is *man, every man*. God created man in His **image** (*Tselem*), in His **likeness** (*demuth*). How significant is the fact that the term **tselem** which is frequently used in a damnatory sense for man-made images of God, as well as the term **demuth**, of which Isaiah claims (40:18), no **demuth** or **likeness** can be applied to God – are employed in denoting man as an image and **likeness** of God.

Human life is holy, holier even than the Scrolls of the Torah. Its holiness is not man’s achievement; it is a gift of God rather than attained through merit. Man must, therefore, be treated with the honor due to a likeness representing the King of kings.

Rabbi Hechel asked a at a rabbinical school interview, “Did you see God today?”⁴ In light of the above, how might you answer that question.

2. The Divine Image in Others

Genesis 9:6

בראשית פרק ט פסוק ו

Who sheds blood of man, by man shall his blood be shed, for in the **image** of God, God made man.
שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי
בְצַלְמֵ אֱ-לֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם:

Deuteronomy 21:23

דברים פרק כא פסוק כג

This verse speaks of the corpse of a person subjected to capital punishment.

Do not leave his corpse on the gallows overnight, rather bury him that day because a hanged body is an affront to God, and you shall not profane your land which the LORD your God gives to you as an inheritance.
לֹא תֵלֵין נְבִלְתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קְבוּרָה
תִּקְבְּרֵנוּ בַיּוֹם הַהוּא כִּי קִלְלַת אֱ-לֹהִים
תִּלְוִי וְלֹא תִטְמֵא אֶת אֲדָמְתְּךָ אֲשֶׁר ה' אֱ-לֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה: ׀

⁴ I heard this from Brabbi Willian Lebeau, then the deal of the JTS Rabbinical School, I believe in a talk to incoming freshmen in the undergraduate JTS/Columbia program in 1994. I imagine he was not the only prospective student to be asked this question.

Mechilta of R. Simeon b. Yochai **מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מס' דבחדש פרשה ח ד"ה כיצד נתנו**

How were the Ten Statements⁵ given? Five on this tablet and five on this tablet. It was written "I am the LORD your God" and across from it "do not murder." The text demonstrates that anyone who spills blood, the text treats as if s/he diminishes the likeness of the King . . . as it is said, "Who sheds blood of man, etc., by man shall his blood be shed for in the image of God, God made man."

כיצד נתנו עשרת הדברות: ה' על לוח זה וה' על לוח זה. - כתיב אנכי יי' א-להיך וכנגדו לא תרצח, מגיד הכתוב שכל מי ששופך דם, מעלה עליו הכתוב כאלו ממעט בדמות המלך . . . שנ' +בראשית ט ו+ שופך דם האדם וגו' כי בצלם א-להים עשה את האדם.

Leviticus Rabbah 34:3

"If your brother is downtrodden . . . strengthen him . . . that he may live with you" (Lev. 25:35)⁶ this is what is written "a righteous person benefits his soul." (Proverbs 11:17)⁷ This verse applies to Hillel the elder, who, when he parted company with his students was walking along with them. His students said to him, "Our teacher, where are you walking?" He said to them, "To do a mitzvah." They said to him, "What mitzvah is this?" He said to them, "To wash in the bathhouse." They said to him, "Is this a mitzvah?" He said to them, "Yes, just as with a statues of kings that they put up in theaters and circuses, one who is given charge of them cleans and washes them and they give him sustenance, i.e. he is compensated for his work, and not only that but he is respected along with the great people of the kingdom. I, who was created in the image and likeness of God, as it is written "for in the image of God God made man," all the more so.

ויקרא רבה (וילנא) פרשה לד:ג

ג ד"א וכי ימוך הה"ד⁶ (שם /משלי/ יא) גומל נפשו איש חסד⁷ זה הלל הזקן שבשעה שהיה נפטר מתלמידיו היה מהלך והולך עמם אמרו לו תלמידיו ר' להיכן אתה הולך אמר להם לעשות מצוה אמרו לו וכי מה מצוה זו אמר להן לרחוץ בבית המרחץ אמרו לו וכי זו מצוה היא אמר להם הן מה אם איקונין של מלכים שמעמידים אותו בבתי טרטיאות ובבתי קרקסיות מי שנתמנה עליהם הוא מורקן ושוטפן והן מעלין לו מזונות ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי מלכות אני שנבראתי בצלם ובדמות דכתיב (בראשית ט) כי בצלם א-להים עשה את האדם עאכ"ו.

⁵ More commonly known as the "Ten Commandments."

⁶ **ויקרא פרק כה פסוק לה**

וְכִי־יָמוּךְ אֶחָיִךְ וַיִּמָּטֶה יָדוֹ עָמְדָה וְהִתְנַקַּת בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְתִי עִמָּךְ:

⁷ **משלי פרק יא:ז**

גָּמַל נִפְשׁוֹ אִישׁ חָסֵד וְעֵכָר שָׂאָרוֹ אֶכְזָרִי:

R. Heschel, Quest for God p. 125

This is a conception of far-reaching importance to Biblical piety. What it implies can hardly be summarized. Reverence for God is shown in our reverence for man. The fear you feel of offending or hurting a human being must be as ultimate as your fear of God.

Note this honor accorded to humans is not forfeited even by one received capital punishment. It is not conditional.

Babylonian Tamlud Megillah 3b

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ג עמוד ב

Rava said: It is obvious to me that as between Temple worship and reading the Megillah, reading the Megillah takes precedence . . . that as between Torah study and reading the Megillah, reading the Megillah takes precedence . . . that as between study of Torah and *meth mitzvah*,⁸ *meth mitzvah* takes precedence . . . that as between Temple worship and *meth mitzvah*, *meth mitzvah* takes precedence . . . Rava asked: as between reading the Megillah and *meth mitzvah*, which takes precedence? Does reading the Megillah take precedence because of publicizing the miracle, or perhaps *meth mitzvah* takes precedence because of human dignity? After he asked, he went back and demonstrated the answer: *Meth mitzvah* takes precedence, for the master stated: Great is human dignity, for it overrides a biblical prohibition.⁹

אמר רבא: פשיטא לי: עבודה ומקרא מגילה - מקרא מגילה עדיף . . . תלמוד תורה ומקרא מגילה - מקרא מגילה עדיף . . . תלמוד תורה ומת מצוה - מת מצוה עדיף . . . עבודה ומת מצוה - מת מצוה עדיף . . . בעי רבא: מקרא מגילה ומת מצוה הי מינייהו עדיף? מקרא מגילה עדיף משום פרסומי ניסא, או דלמא מת מצוה עדיף - משום כבוד הבריות? בתר דבעיא הדר פשטה: מת מצוה עדיף. דאמר מר: גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה.⁹

Babylonian Talmud Bava Metzia 58b

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נח עמוד ב

A Tanna said before Rav Nachman bar Yitzchak: Anyone who publically embarrasses his fellow, is akin to one who sheds blood.

תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק: כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים.

Proverbs 14:31

משלי פרק יד פסוק לא

Who oppresses the poor blasphemes his Creator, and one who is gracious to the needy honors Him.

עֲשֵׂק דָּל חָרַף עֲשֵׂהוּ וּמְכַבְּדוֹ חֲנֵן אֶבְיוֹן

Genesis 5:1

בראשית פרק ה פסוק א

This is the story of the generations of Adam - on the day that God created Adam, God made him in God's likeness.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ:

⁸ The burial of a corpse for whom kin are unknown.

⁹ Note that the in the Talmud, Rav bar Shava interprets this statement as meaning, in essence, that human dignity overrides rabbinic law and, by extension, the biblical law requiring adherence to rabbinic law.

Genesis Rabbah 24:7

בראשית רבה (וילנא) פרשה כד:ז

Ben Azai said: “This is the story of the generations of Adam,” this is the major principal of Torah. Rabbi Akiva said: “Love your neighbor as yourself,” this is the major principal of Torah, so that one should not say “since I have been put to shame, let my fellow be put to shame along with me, since I have been dishonored, let my fellow be dishonored with me.” Rav Tanchua said: If you do thusly, know whom you are putting to shame, “God made him in God’s likeness.”

בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול בתורה, ר"ע אומר (ויקרא יט) ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה, שלא תאמר הואיל ונתבזיתי יתבזה חבירי עמי הואיל ונתקללתי יתקלל חבירי עמי, א"ר תנחומא אם עשית כן דע למי אתה מבזה, בדמות א-להים עשה אותו.

Rabbi Avraham Steinberg, “Midrash Hamevoar”¹⁰ sees Ben Azai as clarifying Rabbi Akiva’s statement. One might read Rabbi Akiva’s statement to approve of acting against someone who acted wrongly toward oneself. However, Ben Azai teaches that when one acts against a person, one is also acting against God.

3. The Divine Image in Ourselves

Leviticus 19:2

ויקרא פרק יט פסוק ב

Speak unto the entire congregation of the Children of Israel and say to them: You shall be holy, for I, the LORD your God am holy.

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אל־הם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' א-להיכם:

R. Heschel, Quest for God p. 126 fn19

Judaism . . . insisted upon its worship being independent of art. It is life itself that must represent the God of Israel.

R. Heschel, Quest for God p. 126

God is indeed very much above man, but at the same time man is very much a reflection of God. The craving to keep that reflection pure, to guard God’s likeness on earth, is then the motivating force of Jewish piety.

Deuteronomy Rabah 1:12

דברים רבה (וילנא) פרשה א:יב

Rabbi Levin bar Chamma said: Just as one who worships stars, i.e. idolaters, is like it, i.e. like the false God, as it is said, “may their makers be like them” (Psalms 115:8), one who serves the Blessed Holy One is it not all the more so that he, i.e. the one who serves God, will be like Him, i.e. like God?

א"ר לוי בר חמא ומה מי שעובד עבודת כוכבים הרי הוא כמותו שנאמר (תהלים קטו) כמוהם יהיו עושיהם וגו' מי שעובד להקב"ה לא כל שכן שיהיה כמותו.

Genesis Rabbah 8:12

בראשית רבה (וילנא) פרשה ח:יב

“And rule the fish of the sea” (Genesis 1:28): Rabbi Chaninah said: If he merits, “rule” (*r’du*) and if not, “descend” (*yardu*). Rabbi Ya’akov of K’far Chanin said: he who is in our image and likeness, “rule” (*r’du*), he who is not in our image and likeness, “descend” (*yardu*).

ורדו בדגת הים, אמר רבי חנינא אם זכה רדו ואם לאו ירדו, אמר רבי יעקב דכפר חנין את שהוא בצלמנו כמותנו ורדו, את שאינו בצלמנו כמותנו ירדו

¹⁰ מכון מדרש המבואר, ירושלים: תשמ"ד

Babylonian Talmud Sotah 14a

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יד עמוד א

Rabbi Chamma bar Chaninah said: What is the meaning of that which is written, “Walk after the Lord Your God”? (Deut. 13:5)¹¹ **Is it possible for a human to walk after the divine presence? Is it not already stated, “For the LORD your God is a consuming fire” ?** (Deut. 4:24)¹² **Rather, the text means to reflect (lit. “walk after”) the qualities of Blessed Holy One. Just as God clothes the naked, as it is written, “and the LORD God made for Adam and his wife leather cloaks and clothed them” (Gen. 3:21); you, too, clothe the naked. The Blessed Holy One visited the sick, as it is written (immediately after Abraham’s circumcision), “the LORD appeared to him in Elonay Mamre” (Gen. 18:1)¹³; you too, visit the sick. The Blessed Holy One consoled mourners, as it is written, “And it was after the passing of Abraham and God blessed Isaac his son” (Gen. 25:11)¹⁴; you, too, console mourners. The Blessed Holy One buried the dead, as it is written, “And God buried him (i.e. Moses) in Gay” (Deut. 35:6), you, too, bury the dead.¹⁵**

ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: +דברים יג+ אחרי ה' א- להיכם תלכו?¹¹ וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: +דברים ד+ כי ה' א-להיך אש אוכלה הוא!¹² אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, דכתיב: +בראשית ג+ ויעש ה' א-להים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, דכתיב: +בראשית יח+ וירא אליו ה' באלוני ממרא,¹³ אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, דכתיב: +בראשית כה+ ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו,¹⁴ אף אתה נחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, דכתיב: +דברים לד+ ויקבר אותו בגיא,¹⁵ אף אתה קבור מתים.

Babylonian Talmud Bava Metzia 85a

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פה עמוד א

One day, Rabbi Judah the Prince’s maidservant was sweeping the house and young weasels were lying in the house and the maidservant swept them away. Rabbi Judah the Prince said to her: “Leave them, for it is written that ‘God’s mercy is upon all his creatures” (Pslams 145:9).

יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא, הוה שדיא בני כרכושתא וקא כנשא להו, אמר לה: שבקינהו, כתיב ורחמיו על כל מעשיו.¹⁶

4. Cultivating Our Divine Image

Isaiah 58:2-8

ישעיהו פרק יא פסוק ט

They will do nothing evil nor perverse on all of My holy mountain for the earth will be filled with knowledge of the LORD as water covers the sea.

לא ירעו ולא ישחיתו כָּל הַר קְדוֹשֵׁי כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעַה אֶת יְקֻנְךָ כַּמַּיִם לַיָּם מְכֻסִּים

¹¹ **דברים פרק יג פסוק ה**
אחרי יקנך א- להיכם תלכו נתתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ויכללו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו:
¹² **דברים פרק ד פסוק כז**
כי יקנך א- להיך אש אוכלה הוא אל קנא:
¹³ **בראשית פרק יח פסוק א**
וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום:
¹⁴ **בראשית פרק כה פסוק יא**
ויהי אחרי מות אברהם ויברך א- להים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לסי ראי:
¹⁵ **דברים פרק לד פסוק ו**
ויקבר אותו בגיא בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את קברתו עד היום הנה:
¹⁶ **תהלים פרק קמה פסוק ט**
טוב יקנך לכל רחמיו עלי-פלי מעשיו:

How do we gain knowledge and understanding of God?

Heschel, Quest for God p. 7

We do not step out of the world when we pray; we merely see the world in a different setting. The self is not the hub, but the spoke of the revolving wheel. In prayer we shift the center of living from self-consciousness to self-surrender. God is the center toward which all forces tend. He is the source, and we are the flowing of his force, the ebb and flow of His tides.

Prayer takes the mind out of the narrowness of self-interest, and enables us to see the world in the mirror of the holy . . . by taking counsel with what we know about the will of God, by seeing our fate in proportion to God. Prayer clarifies our hope and intentions. It helps us discover our true aspirations, the pangs we ignore, the longings we forgot. It is an act of self-purification, a quarantine for the soul. . . .

Heschel, Quest for God p. 18

The main ends of prayer are to move God, to let him participate in our lives, and to interest ourselves in Him. What is the meaning of praise if not to make His concern our own? Worship is an act of inner agreement with God. We can only petition Him for things we need when we are sure of His sympathy for us. In prayer we establish a living contact with God, between our concern and His will, between despair and promise, want and abundance.

The word for prayer, תפילה (tefillah) is reflexive, meaning something along the lines of “to evaluate oneself.” Does Rabbi Heschel’s description of prayer change the way you think about the meaning of the word תפילה?

Isaiah 58:2-8

And you seek me out daily and desire to know my ways . . . wondering “Why have we fasted and you did not see, afflicted our souls and you did not know?” Because on your fast days you do business and oppress your workers. You fast in strife and argument, striking with a wicked fist . . . Is this a fast that I desire? . . . Is the following not the fast that I desire: loosen the fetters of evil, untie the cords of the yoke, set the oppressed free, and break every yoke. Is it not to break off of your bread to the needy and bring the wretched poor into your home, when you see a naked person clothe him, and do not hide from your kin.

ישעיהו פרק נח פסוק ב - ח

וְאֹתֵי יוֹם יוֹם יִדְרְשׁוּן וְנָדַעַת דְּרָכַי וְהִפְצוּן . . . לָמָּה צָמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עֲנִינֵנוּ וְנַפְשֵׁנוּ וְלֹא תָדַעַת הֵן בְּיוֹם צָמְכֶם תִּמְצְאוּ סִפְזָן וְכָל עֲצָבֵיכֶם תִּנְגְּשׁוּ: הֵן לְרִיב וּמִצָּה תִצְוִמוּ וְלֹהֲכֹת בְּאֶגְרֵף רָשָׁע . . . הֲכִנְיָה יִהְיֶה צוֹם אֲבָחֶרְהוּ . . . הֲלוֹא זֶה צוֹם אֲבָחֶרְהוּ פִתַּח סַרְצָבוֹת רָשָׁע הַתֵּר אֲגַדְּוֹת מוֹטֵה וְשִׁלַּח רְצוּצִים הַפְּשִׁים וְכָל מוֹטֵה תִנְתַּקוּ: הֲלוֹא פָרַס לְרֵעֵב לֶחֶמְךָ וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בֵּית כִּי תִרְאֶה עָרִם וְכִסִּיתוּ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם: